

Taigas čipste – jauna suga Latvijā

EDGARS SMISLOVS, edgarssmislovs@gmail.com

ATIS LAHS, atis.lahs@gmail.com

Latvijā pirmais un otrais pierādītais taigas čipstes *Anthus hodgsoni* novērojums tika veikti vienā dienā – 2025. gada 17. oktobrī. Suga tika atrasta mērķtiecīgi – divi migrējoši putni tika pievilināti, kāpās pie Liepājas notekūdeņu attīrīšanas iekārtām atskaņojot šīs sugas dziesmu.

Izplatība un noteikšana

Taigas čipstes ligzdošanas areāls sniedzas no Krievijas Eiropas daļas līdz Kamčatkai un Tālajiem Austrumiem, tad uz dienvidiem – Mongolijas un Himalaju boreālajos un kalnu mežos, bet ziemot tā dodas uz Dienvidaustrumāziju, Dienvidķīnu un Indiju (Alström, Mild, Zetterström 2003). Baltijas jūras reģionā taigas čipste ieklejo regulāri, piemēram, līdz 2025. gada beigām Zviedrijā reģistrēti 126 novērojumi¹, Somijā – 142² un Polijā – 19, no tiem seši – 2025. gadā. Baltijas valstīs novērojumu nav tik

¹ Saraksts ar Zviedrijā novērotām taigas čipstēm periodā no 1988. gada līdz 2022. gadam: <https://birdlife.se/rk/raritetskatalogen/sparvfinkar-jarnsparvar-arlor-piplarkor/sibirisk-piplarka/>.

² Somijas Ornitofaunistikas komisijas reto putnu novērojumu saraksts: https://tiedostot.birdlife.fi/rk/RK-hyvaksytyt_2024-loppuun.pdf.

daudz: viens novērojums Igaunijā 1992. gada aprīlī, bet Lietuvā nav apstiprinātu novērojumu.

Taigas čipste parasti barojas augstā zālē mežu tuvumā (līdzīgi kā koku čipste), tāpēc lielākā daļa sugas novērojumu Eiropā ir uz salām, kur čipstēm ir ierobežota barošanās vietu izvēle un tās ir vieglāk novērojamas. Noteikšana dabā nav vienkārša. Taigas čipste ir ļoti līdzīga radniecīgajai koku čipstei *Anthus trivialis*, atšķirības pazīmes: izteiktāka, skaidri saskatāma uzacs svītra, gaišs auss punktiņš un caurmērā piesātinātāks krāsojums ar manāmi zaļganu muguras toni. Migrācijas balss līdzīga kā koku čipstei, bet droši suga nosakāma tikai pēc balss ieraksta detalizētas analīzes. Liela daļa no šīs sugas novērojumiem Rietumeiropā noteikta pēc balss (!).³

Priekšizpēte

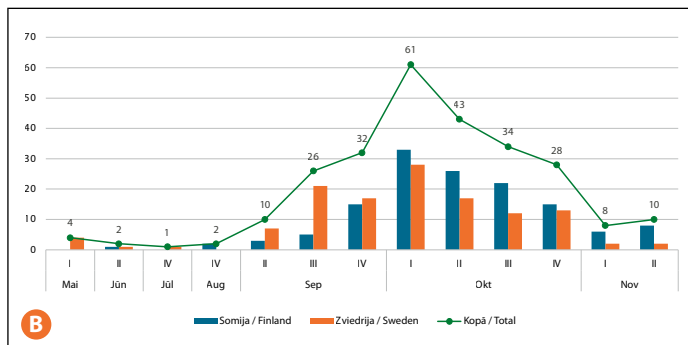
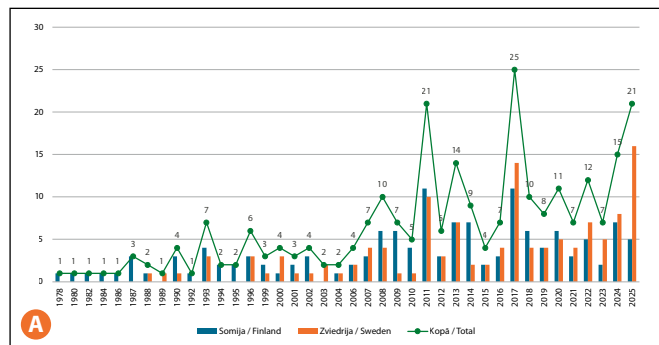
Jau daudzus gadus viens no visgaidītākajiem jaunpienācējiem Latvijas putnu sarakstā bijusi tieši taigas

čipste, kura Holarktikas putnu sugu latvisko nosaukumu sarakstā (Strazds u. c. 2014) nosaukta par zaļgano čipsti⁴, bet citviet lietots vēl cits nosaukums – olīvzaļā čipste. Sugas fenoloģijas izpētei palīdzēja kaimiņvalstu putnu novērojumu interneta vietnes. Tās izstudējot, noskaidrojās apstākļi, kad ir vislabākās iespējas ieraudzīt šo sugu – rudens migrācijā austrumu vēju laikā Kurzemes piekrastē, kur ir lielāks migrējošo putnu blīvums šaurajā jūrmalas/kāpu joslā, labākais periods – no septembra līdz novembrim, ar maksimumu oktobra pirmajā pusē. Noskaidrojās arī, ka Rietumeiropā putnu gredzenošanas stacijās praktizē čipstes dziesmas atskaņošanu, kas ļauj ar lielu varbūtību šo sugu ievilināt putnu tīklā.

Notikumu gaita

Sākoties 2025. gada oktobrim, parādījās ziņas par taigas čipstu novērojumiem daudzās Eiropas valstīs, to skaitā vairāki novērojumi Polijā.

⁴ Arī latviešu valodā izdotajā Eiropas putnu noteicējā (Svensons L., Malernijs K., Seterstrens D. Putnu noteicējs. Rīga: Jāņa sēta, 2022. un 2024. g. (2. papildin. izd.)) taigas čipste *Anthus hodgsoni* iekļauta ar zaļganās čipstes nosaukumu. *Red. piez.*

1. ATTĒLS. Novēroto taigas čipstu *Anthus hodgsoni* skaits un novērojumu fenoloģija Somijā un Zviedrijā pēc šo valstu Ornitofaunistisko komisiju apstiprinātajiem novērojumiem (avoti: artportalen.se un tarsiger.com, jaunākā informācija no Mikas Brūna (*Mika Bruun*) privāti sniegtās informācijas). A – novērojumu sadalījums pa gadiem, B – pa mēnešiem.

FIGURE 1. Number of observed Olive-backed pipits *Anthus hodgsoni* and phenology of observations in Finland and Sweden according to the Ornithological Commissions of these countries (sources: artportalen.se and tarsiger.com, latest information from Mika Bruun, pers. comm.) A – distribution of observations by year, B – by month.

Foto: Atis Ļahs

Pirmā novērotā taigas čipste.

Foto: Atis Ļahs

Otrā novērotā taigas čipste.

Kādas putnošanas dienas noslēgumā ie braucām veikalā nopirkt pārtiku vakaram un joka pēc nopirku zaļās olīvas... Todien kopā ar Vladimiru Smislovu un Alekseju Kuročkinu ie braucām nakšņot netālā no Liepājas notekūdeņu attīrīšanas iekārtām, un, izejot pa kāpām (starp Cietokšņa kanālu un Šķēdi) īso vakara aplīti, iedomājās, ka biotops ļoti izskatās pēc "hodgsonīgas" vietas. Visi pasmaidījām. Tad vēl vakara pasēdēšanā, kad burciņā bija palikušas divas olīvas, nolēmu tās atstāt zemē "uz laimi".

No rīta (17. oktobrī) turpat piebrauca Atis Ļahs, kurš, vairākkārtīgi atskaņojot balss ierakstu, neatlaidīgi turpināja īstenot savu sapni par jaunas sugas atklāšanu Latvijā. Gājām katrs savu saplānoto putnošanas maršrutu, kopā ar tēvu apskatījām attīrīšanas iekārtu apkārtnes krūmus, kur ļoti īslaicīgi saklausījām Sibīrijas ļauķīša *Phylloscopus proregulus* saucienus, pieliku binokli pie acīm – jā, ir! Paralēli noskanēja telefons, paskatos – Atis man WhatsApp aplikācijā atsūtījis bildi ar kādu čipsti lidojumā. Es atbildēju ar vienu vār-

du: "Ir." Mēģināju nobildēt ļauķīti, bet tas jau bija prom. Gāju apsveikt Ati, jo mērķis bija sasniegts! Atrast, kur atrodas Atis, nebija grūti – atskaņotāja ieraksts bija dzirdams no pāris simtiem metru, un viņa smaids līdz ausīm arī saskatāms no liela attāluma. Pēc aptuveni piecpadsmit minūtēm, saklausot čipstes saucienus un redzot putnu ielaižamies nelielā bērzā bez lapām, skaļā balsī blāvu (jo to atskaņotāju vēl vajag pārblaut): "Vēl viena!" Otrais putns dažu minūšu laikā pārlidoja tuvākajos kokos, ik pa brīdim lidojumā izdodot kādu saucienus, līdz turpināja savas migrācijas gaitas.

Literatūra

Alström P., Mild K., Zetterström B. 2003.

Pipits and Wagtails. Princeton University Press, 496 pp.

Strazds M., Baumanis J., Funts K. 2014.

Holarktikas putnu nosaukumi latviešu valodā. *Putni dabā*, 4. pielikums, 82 lpp.

Summary

Olive-backed Pipit – a new species in Latvia /Edgars Smislovs, Atis Ļahs/

The article describes observation of two Olive-backed pipits *Anthus hodgsoni*, attracted by song playback in Liepāja City, SW Latvia, on October 17, 2025. These observations represented the first and second record of the species for Latvia. Observation phenology of this species in Sweden and Finland is also reviewed.

Foto: Edgars Smislovs

Atis Ļahs pēc pirmās novērotās taigas čipstes.